

Kinnitatud
Ruhnu Vallavolikogu
.....määrusega nr.

RUHNU VALLA ARENGUKAVA 2020 -2030

2019

Sisukord

1. Sissejuhatus	3
2. Ruhnu saare olukord ja kirjeldus	4
2.1. Asukoht ja looduslikud olud	4
2.2. Ajalugu	5
2.3. Ruhnu identiteet, pärandkultuur ja traditsioonid	6
2.4. Ruhnu kirikuelu	7
2.5. Rahvastik	7
2.6. Tööhõive	9
3. Valitsemine ja haldusvõime	10
3.1. Valitsemine	10
3.2. Eelarve	10
4. Üldine infrastruktuur ja transport	11
4.1. Elekter	11
4.2. Kütusehoidla	11
4.3. Vesi, kanalisatsioon	12
4.4. Teed	12
4.5. Sideteenused	12
4.6. Maakasutus	12
4.7. Kinnisvara ja elamispinnad	13
4.8. Jäätmemajandus, keskkonnahoid ja roheline energia Ruhnus	13
4.9. Transport	13
5. Majanduslikud olud, ettevõtlus ja töökohad	14
5.1. Metsa majandamine	15
6. Puhkemajandus ja turism	16
6.1. Ekskursioonid ja tellimusreisid	17
7. Haridus, kultuur, kodanikualgatus	17
8. Avalik kord ja turvalisus	20
9. Sotsiaalne kaitse, tervishoid ja avalikud teenused	20
10. Arengukava täitmine 2017-2019	21
11. SWOT analüüs	22
11.1. Tugevused	22
11.2. Nõrkused	23
11.3. Võimalused	24
11.4. Ohud	25
12. Ruhnu visioon aastal 2030	25
13. Strateegilised eesmärgid – Ruhnu arengukava	25
14. Arengukava elluviimine, jälgimine, muudatuste tegemine	28
15. Ruhnu arenguga seotud muud dokumendid	28

1. Sissejuhatus

Ruhnu vald on ka pärast lõppenud haldusreformi üks väiksematest Eesti omavalitsustest, kõigist Eesti Vabariigi 79-st KOV-st, hõlmates Ruhnu saart ja piirnevaid laide Liivi lahe keskosas.

Arengukava koostamise vajaduse tingisid muutused piirkondlikus arengus ning uute koostöö- suundade määratlemine ja selleks ressursside planeerimine, kaasamine ning paigutamine.

Ruhnu valla arengukava aastaiks 2020–2030 eesmärgiks on luua eelmise arengukavaga 2018-2022 võrreldes uuendatud terviklik vaade ja seadusandlik dokument Ruhnu valla tuleviku planeerimiseks. Arengukava sätestab nii pika- kui lühiajalised arengu eesmärgid ning määratleb tegevusi nende eesmärkide elluviimiseks, arvestades Ruhnu valla majanduslikke, sotsiaalseid, kultuurilisi ning looduskeskkonna arengusuundi ja eeliseid. Arengukava käsitleb Ruhnu valda kui terviklikku kohalikku omavalitsust, kogukonda ja territooriumi ja annab teavet valla eesmärkidest ning vallavalitsuse ja valla allasutuste poolt ettevõetavatest tegevustest arengukava perioodi vältel. Ühe osana hindab käesolev arengukava valla hetkeolukorda ja määrab tegevused, millega lühi- ja pikaajaliste eesmärkideni jõuda. Arengukavaga on määratud üldised arengusuunad erinevatele valdkondadele, mida kava täitmise käigus on võimalik vastavalt ühiskonnas, majandus- ja looduskeskkonnas toimuvatele muutustele kohandada ja täiendada.

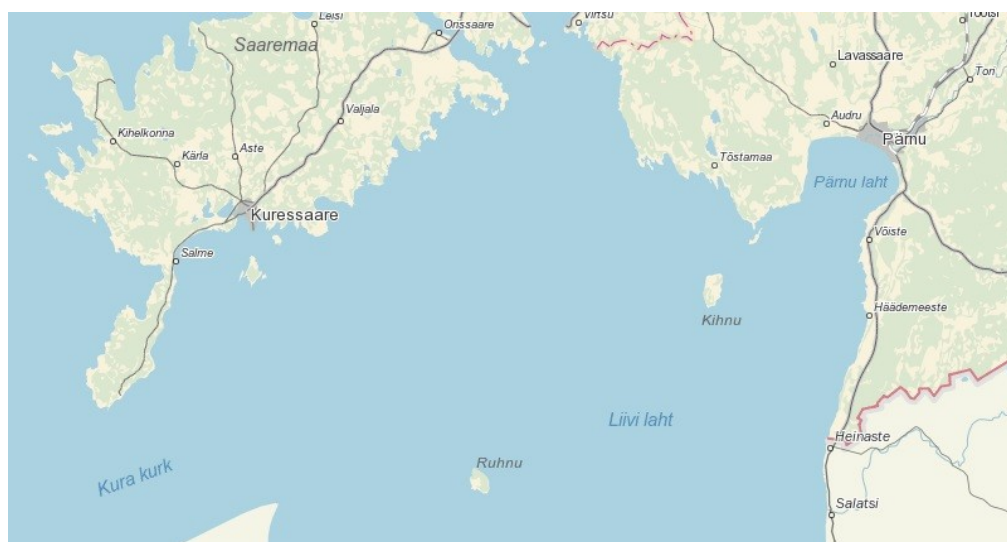
Arengukava kujutab endast ühiskondlikku kokkulepet valla juhtimise ühtlustamiseks ning olemasolevate vahendite tõhusaks kasutamiseks. Ruhnu valla arengukava on vallavolikogu, -valitsuse tegevuse kohustuslikuks aluseks, millest lähtuvalt koostatakse eelarvestrateegiad, valdkondlikud ja valla asutuste arengu- ja tegevuskavad ning iga-aastased vallaeelarved. Arengukava lähtub kohalike omavalitsuste korralduse seadusest ning Ruhnu valla põhimäärusest.

2. Ruhnu saare olukord ja kirjeldus

Ruhnu valla tulevikusuundade määramiseks on oluline mõista, milline on valla tänane olukord ja valla elu kujundavad tendentsid. Sellest lähtuvalt on võimalik määratleda tulevikusuunad ja mõistlikud viisid eesmärkide saavutamiseks.

2.1. Asukoht ja looduslikud olud

Ruhnu saar asub Liivi lahe keskosas. Saare pindala on 1189,6 ha ning administratiivselt kuulub Ruhnu Saare maakonna koosseisu, moodustades iseseisva Ruhnu valla. Lähim mandripunkt on 37 km kaugusel asuv Kolka neem Kuramaal Lätis. Kuressaare asub Ruhnust ca 70 km kaugusel, Pärnu 96 km ja Kihnu 54 km kaugusel.

Joonis 1. Ruhnu saare asend. Allikas: Maa-amet.

Ruhnu on klindisaar, mis kuulub Balti klindi aluspõhja kivimitesse murrutatud astangute süsteemi ja on üks väheseid selle klindi äratuntavaist, silmaga nähtavaist moodustistest. Saare suurimaks siseveekoguks on Haubjerre soos suurvee aegu tekkiv järv. Ruhnu loodust on kujundanud erilised kliimatilised ja hüdroloogilised tingimused. Tuultele avatud Ruhnu saarele on väga suur tuulte mõju, mille tekitatud lainetus ja hoovused on mõjutanud rannaprotsesse ning setete liikumist. Palju on tormipäevi, mis on Ruhnust aegade jooksul laastanud. Kliima on mereline ja mandri-Eestist mõnevõrra pehmem

Loodusmaastikust lähtuvalt saab Ruhnu saart jagada kaheks erinevaks maastikuliseks üksuseks: saare lääneossa jääb Madal-Ruhnu: tasandikulise

pinnamoega niitude ja sanglepikutega. Madal-Ruhnul paikneb 5 pärandkultuurmaastikku. Nendest üks, saare läänerannikul olev Pärssi-Holma rannaniit on suure looduskaitse väärtusega, paistes silma nii maastikuliselt kui ka liigiliselt koosseisult. 2007. aastast on nende kaitse tagatud Ruhnu hoiuala moodustamisega. Saare idaosas paikneb Kõrg-Ruhnu luitelise metsamaastikuga.

Ruhnus on registreeritud üle 180 linnuliigi ja umbes 540 kõrgema taime liiki. Kahepaikseist ja roomajaist on Ruhnul tähnikvesilik, rohukonn, jutttselg-kärnkonn ehk kõre ja nastik. Imetajatest on esindatud põhja-nahkhiir, rebane, metskits (asustatud 1970. algusaastail), koduhiir, rändrott, meres hall- ja viigerhüljes. Sissetoodult elas Ruhnul mõnda aega ka siile. Aeg-ajalt on üle jää tulnud jäneseid, hunte ja ilveseid. 2006. aastal Ruhnul väisanud pruunkaru ei ole olnud ainuke.

2.2. Ajalugu

Esimest korda on Ruhnu saart kirjalikult mainitud 1341. aastal Kuramaa piiskopi Johannese kirjas, milles kinnitati saare elanike kohta käivat Rootsi õigust. Ruhnugi, nagu Eesti tervikuna, on kuulunud mitme võimu alluvusse. Peale Rootsi aega kuulus Ruhnu alates 1712. aastast Venemaa koosseisu.

Eesti ja Läti rahvusriikide tekkimisel pretendeerisid Ruhnule mõlemad. Ruhnlaste soovil liideti nende saar 1919. aastal siiski Eestiga, sest Eesti rannikul asusid ruhnlastele erilist huvi pakkuvad hülgepüügipiirkonnad. Ruhnlaste peamiseks tegevusaladeks on olnud [hülgeküttimine](#), kalapüük ja põllumajandus, 1930. aastatel hakati ekspordiks valmistama aerupaate (neid müüdi peamiselt Rootsi). 1927. aastal hakati ruhnlastelt nõudma perekonnanime kasutamist. 1930ndatel viidi läbi maareform, mille käigus kaotati ajalooline lapiüsteem. 1939. aastal oli Ruhnus 49 talu, põllumaad oli 150 ha, peeti 278 veist, 254 siga, 311 lammast ja 160 hobust.

1944. aasta augusti alguses [lahkusid ruhnlased Rootsi](#), saarele jäi kaks peret. Pärast sõda [Kihnust](#), Saaremaalt ja mujalt tulnud Ruhnul uuesti asustanud eestlased tegelesid põllunduse ja kalapüügiga.

Nõukogude ajal moodustati saarel Ruhnu nimeline kolhoos, mille hilisem nimetus oli Kommunismi Majak.

1958. aastal valmis elektriijaam ja küla elektrifitseeriti, 1960. aastatel rajati [Ringsu neemele sadam](#).

1960.–70. aastad olid Ruhnu nõukogude perioodi õitseae, elanike arv kasvas taiseigi üle 200. 1969. aasta novembritorm lõhkus sadama, see taastati lõplikult alles 2000. aastate alguses.

Kolhoos likvideeriti 1970ndatel, misjärel elanike arv vähenes poole võrra. Ühtlasi hakkas sel ajal ka ruhnurootslaste kasutuna seisvad taluhooned lagunema ning hiljem lammutati küla korrastamise egiidi all praktiliselt kogu ajalooline hoonestus. Nõukogude ajal oli saarel ka sõjaväeosa (õhukaitseväe raadiotehniline üksus).

Taasiseseisvunud Eesti Vabariigi perioodil on Ruhnu püsielanike arv püsinud 50-60 juures.

2.3. Ruhnu identiteet, pärandkultuur ja traditsioonid

Ruhnu saare elu on olnud aegade algusest saadik kogukondliku eluviisi suunitlusega. Saare eraldatus tingis kollektivistliku lähenemise enamuses eluvaldkondades. Nii elati saarel traditsioonilise külaseaduse järgi demokraatlikus naturaalmajanduses, mis reguleeris nii maakasutust, kui ka jahipidamist, hülgeküttimist, kalapüüki, paadiehitust ja kogukonna juhtimist. Peamine elukorralduse üksus oli talu (hiskap). Harva oli hiskap tervenisti ühe pere käes. Hiskapi ei jagatud väiksemateks tükkideks, see pärandati järgmisele põlvkonnale puutumatult ning see tähendas ühtlasi, et maad ei saanud osta ega müüa, vaid see läks käest kätte ainult pärandamise teel. Talude maa oli lappide ja ribadena laiali jagatud, nii et iga talu kasutada oli osa igaks tegevuseks sobivast maast. Selline korraldus tagas talude põhimõttelise võrdsuse. See süsteem muudeti alles 1930. aastatel talude kruntimisega.

Ruhnulased elasid põllu- ja karjapidamisest, kalapüügist ja hülgeküttimisest. Kodune põllutöö oli eeskätt naiste, merel toimetatav kalastus ja hülgeküttimine aga meeste töö. Heinateol aitasid ka mehed kaasa. Varem andsid need tegevusalad ruhnlastele kogu elatise, võimaldades pea täieliku naturaalmajanduse. Naiste talviseks tööks oli ketramine, kudumine, niplamine ja õmblemine. Eriti osavad olid nad väljaõmblemises; nende paremad rõivad on rikkalikult tikandiga kaunistatud. Mehed tegid ja parandasid paate, võrke ja

kingi, punusid nõõri ning tegelesid sepise ja puutööga. Kodused tööriistad ja mööbel olid enamasti omatehtud.

Ruhnlased rääkisid ruhnu keeles – kohalikus dialektis, mis põhineb vanarootsi keelel. Ruhnlaste pulmades mängisid kohalikud pillimehed ja tantsiti kohalikke tantse. Ruhnlased olid väga usklikud ja enne Eesti Vabariigi koolivõrguga liitumist 1920. aastal, sai kohalik noorsugu hariduse pastoraadis, kus seda jagas kirikuõpetaja.

Tänapäeval on Ruhnu hoiualal neli muinsuskaitsealust asulakohta, mis on arheoloogiamälestistena kaitse all.

Saarel asub Eesti vanim puukirik, 1644. aastast. 1912. aastal pühitseti sisse uus kirik.

Lisaks on Ruhnus 17 pärandkultuuriobjekti.

Ruhnuga on seotud kunstnikud Eerik Haamer, Ernst Kollom, Gita Teearu, Ann Jöers, Leila ja Mari Pärtelpoeg, kirjanik Aadu Hint, Ruhnu-rootsi ajaloo jäädvustajad Peeter Rooslaid ja Jakob Steffensson, pastor Harry-Johannes Rein, kunstiajaloolane Sirje Simson. Ruhnu pärandkultuuri edasikandmisega tegeleb Karoliina Kreintaal, kes on uurinud, noodistanud ja salvestanud Ruhnu viiulimuusikat. Ruhnlaste käsitöötraditsioone kannavad edasi Külli Uustal ja Clemet Kollom. Kultuuri- ja kunstielu edendavad MTÜd Ruhnu Kultuuriait ja Ruhnu Kultuuriruum.

2.4. Ruhnu kirikuelu

Vana puukirik

Ruhnu Püha Magdaleena kiriku, Eesti teadaolevalt vanima säilinud puithoone ehitust alustati 22. novembril 1643 paigas, kus seni oli seisnud kabel. Varasema pühakoja olemasolust annab tunnistust Ruhnu esimese teadaoleva vaimuliku Hans Homodti nimega klaasimaal aastast 1621 ja samuti, veelgi vanema kirikuvarana, hiliskeskaegne paest ristimiskivi ning sama iidne meresõitjate kaitsepühaku Nikolause kujukese ja ladinakeelse eestpalvesooviga tornikell (mõlemad kivikirikus). Altarile kuuluv, kuid 1944. aastal Rootsi viidud puust krutsifiks on samuti 15. sajandi algusest.

Uus kirik

Ruhnu uue kiriku müürid on laotud kohapeal väljatahutud, hoolikalt valitud maakividest. Siiski ei kavandanud 1866. aastal pastoraadis sündinud Riia arhitektuuriakadeemik Otto Hoffmann 1907. aastal Ruhnu uut kirikut mitte kivi, vaid palkehitisena (projekt on arhiivis alles). Teadmata jääb, kas kiivalt oma metsa hoidvad ruhnlased pelgasid kirikuehituseks kuluvat palgikogust või lubas täiendav helde annetus Saare- ja Muhumaa kuulsad ehitusmeistrid kohale kutsuda, nii et esimesed kivimüürid Ruhnu saare ajalooos kerkida võiksid. Vaid torn ehitati sarnaselt projektile puidust. Uus kirik pühitseti 20. juulil 1912. Jumalateenistuslik elu koondus sestpeale suuremasse kirikusse. Vanale puukirikule jäi täita pigem vaatamisväärsuse osa. Pidulikel puhkudel jätkati sellegi kasutamist pühakojana. Tänapäevani tegutseb Ruhnus väike kogudus.

2.5. Rahvastik

Kuni 1944. aastani asustasid saart peamiselt rannarootslased, pärast sõda Kihnust, Saaremaalt ja mujalt tulnud eestlased. Asustus (ainuke küla Ruhnus) paikneb saare keskel. 1710. aastal elas saarel 35 talus 293 inimest. 1842. aastal - 389 (207 meest ja 182 naist). 2000. aasta rahvaloenduse ajal elas Ruhnus 67 inimest ja 2011. aasta rahvaloenduse ajal 55.

Rahvastikuregistri andmetel oli 2019. aastal elanikkonna arvuks 164, sh nn suveruhnlased. Enamasti on elanikkonna arv kasvanud nende arvelt, kes elavad Ruhnus vaid suviti: 164-st sissekirjutust omavast isikust elab 2/3 saarel vaid suvel. Rahvastikuregistri andmete põhjal seisuga 01.01.2018 elab ühel km² keskmiselt 11,8 inimest (vt tabel 1).

Tabel 1. Rahvastiku vanuseline jaotus. Allikas: portaal.ell.ee, Rahvastikuregister.

	Lapsed 0-6	Lapsed 7-18	tööealised 19-64	Eakad 65-...	Rahvaarv KOKKU
2019		9		31	164
2018	2	6	115	32	158
2017	2	7	109	30	147
2016	3	9	114	30	154
2015	2	10	107	31	149

Aastate lõikes ilmneb, et kõige suurem osakaal on tööelisel elanikkonnal (2019 72%), võrrelduna varasemate aastatega on laste arv vanuses 7-18 suurenenud. Ka vanemaealiste arv on püsiv (2019 aastal 19%). Statistika andmetel (stat.ee) oli 2014-2018 rahvastiku arv suurenenud 10,3% .

Loomisel on Väikesaarte püsielanike seadus, et vähendada nn piletielanike arvu, kes sooduspiletite saamiseks registreeruvad valla elanikeks vaid suveperioodiks.

Tabel 2. Ruhnu elanikkonna hariduslik ja sooline jaotus. Allikas: ESA 2015*

	Põhiharidus või madalam	Kutseharidus või kutsekeskhariduse põhihariduse baasil	Keskharidus	Kutseharidus keskhariduse baasil	Kõrgharidus	Haridustase teadmata
2017						
Mehed	11	3	25	13	25	1
Naised	9	1	14	7	35	2
2016						
Mehed	11	3	27	14	25	3
Naised	9	1	15	6	39	3
2015						
Mehed	8	3	18	11	19	2
Naised	8	1	8	2	27	1

* tähelepanu tuleb pöörata asjaolule, et EAS ja Rahvastikuregistri andmed erinevad neis kasutatavate meetodikate tõttu.

Haridustasemelt nähtub, et suurima osakaaluga saare elanikest on kõrgharidusega inimesed, kellele järgnevad põhihariduse baasil kutsekeskharidusega elanikud (vt tabel 2).

Kuigi suveelanikud on saarel vaid hooajaliselt, on nendepoolne panus saare ellu endiselt suur. See kajastub eelkõige valla eelarves tulumaksu laekumise näol. Kinnistute omanikena hoiavad nad oma valdusi korras ning panustavad

ka kogukonnaellu. Tihti on suveelanikud ka uute ettevõtmiste algatajad ning valda lisarahastuse sissetoojad (projektid, sponsorid, turistid).

2.6. Tööhõive

Ruhnu saare omapära sõltub suuresti piiratud tegevusoludest, mis seab piirid ka töökohtades olemasolule. Võrrelduna nõukogude perioodiga, mil küla staatuse ja perspektiivi määratlemisel olid esmatähtsaks kohapeal paiknevad töökohad, siis tänapäeval on saanud oluliseks töökohtade kättesaadavus ka väljaspool Ruhnu saart (kaugtöö, suveruhnlaste töökohad teistes KOVIDes).

Praegu on saare suurimaks tööandjaks avalik sektor vallavalitsuse ja allasutuste näol (põhikool, rahvamaja, raamatukogu). Avalik sektor annab tööd 16 inimesele. Riigi alluvuses olevates asutustes/ametites (Päästeamet, PERH esmaabi, Tallinna lennujaama Kuressaare lennujaama Ruhnu lennuväli, AS Saarte Liinide sadam, Eesti Energia ja Eleringi elektrijaam, SA Rannarootsi muuseumi Ruhnu muuseum, Riigi Ilmateenistus, Ruhnu Postipunkt, jne) töötab 14 inimest.

Statistikaandmete põhjal oli 2016. ja 2017. aastal vallas 3 töötut. Teadaolevalt ei ole töötud püsiruhnlased, vaid saarele registreerunud elanikud.

Ruhnus on töökohti loonud ka veel mitmed eraettevõtjad, kus on hõivatud 9 inimest. Suveperioodil kasvab tööjõuvajadus turismi- ja toitlustusettevõtetes perioodiliselt suurendades töökohtade arvu, mille täidavad tihti saare elanikud ise. Väljastpoolt saart tuleva tööjõu osakaal on väike. Põllumajandusega tegelevad saarel üks FIE ja üks MTÜ. Keskmine töötasu on alates 2012. aastast pidevalt kasvanud (vt tabel 3) ning ka brutotulu saajaid on saarele vähehaaval lisandumas.

Tabel 3. Ruhnu keskmine töötasu ja brutotulu saajad. Allikas: ESA.

	Palgatöötaja kuu keskmine brutotulu, eurot		Brutotulu saajad	
	Mehed	Naised	Mehed	Naised
2018	1523	1270	38	37
2017	1519,71	1210,19	35	35
2016	1355,86	1123,96	36	36
2015	1084,37	1066,22	35	33
2014	1021,93	1005,74	36	30

3. Valitsemine ja haldusvõime

Ruhnu vald kuulub Saare maakonna koosseisu, olles iseseisev üksus ka pärast 2017. a haldusreformi. Seda tingib eelkõige saareline erisus ja eelarvega toimetulek. Tõmbekeskusteks on Kuressaare ja Pärnu.

3.1. Valitsemine

Ruhnu volikogusse kuulub 7 liiget. Vallavalitsus koosneb 4 liikmest, kuhu kuuluvad vallavanem ja kolm volikogu poolt kinnitatud isikut. Vallavalitsuses töötab vallasekretär ja pearaamatupidaja ning käsunduslepingutega ehitus- ja maanõunik.

Vallal on kolm hallatavat asutust: rahvamaja, põhikool ja raamatukogu, kus töötab 11 inimest.

3.2. Eelarve

Ruhnu vald ei ole võtnud oma tegevuste täitmiseks laenu ning on seni saanud hakkama oma eelarve piirides. Peamised kuluvaldkonnad valla eelarves on hariduskulud (38%) ja valitsemiskulud (24%). Oleme suutnud hoida kulude kasvu vähemalt tulude kasvuga samas rütmis, pigem oleme säilitanud rahalisi vahendeid ka investeeringute tarbeks. Valla eelarve tulude maht on 5 aasta võrdluses (2014 - 2018) kasvanud kokku 38%, mis teeb aastaseks kasvuks 7,6%. Aasta aastalt on suurenenud tulumaksu laekumine:

2014. aasta	103 045
2015. aasta	112 355
2016. aasta	139 818
2017. aasta	145 288
2018. aasta	157 723

Tulumaksu aastane kasv on olnud keskmiselt 7%. Tulumaksu osa valla eelarves on ca 42 %, toetuste määr 51%.

Ruhnu valla eelarve tulude kogumaht märkimisväärselt siiski ei kasva, mis mõjutab investeerimisvõimekust. Erinevaist toetusprogrammide investeringutoetuste saamisel oleme võimelised mingis ulatuses sellele lisama projektide omaosalust. Nii toimides on teoks saanud ka mõningad varasemad projektid – jäätmejaama ehitus, kultuuriasutuste remondid jne. Võimaluse avanedes loodame käivitada arengukavas prioriteetseteks

nimetatud valdkondadega seonduvaid uusi projekte. Kuna siiani prioriteetseimaks peetud pastoraadihoone on uue koolina juba teist aastat käigus (renoveerimine lõpetati 2018.aastal), on võimalus edasi minna järgmise olulise valdkonnaga – elamufondi remondi ja ehitusega. Omafinantseerimise võimekus tuleb aga tihti sisemiste investeeringute arvelt. Kui 2014. aastal oli omaosaluste maht 25 000 EUR, siis viimastel aastatel oleme suutnud selle viia 50 000 – 60 000 euron. Sellises mahus püüame ka järgneval neljal aastal jätkata.

Ruhnu vald kuulub järgmistesse koostööühendustesse:

- MTÜ Saarte Kalandus
- Linnade- ja Valdade Liit
- Väikesaarte Liit (MTÜ VSL)
- MTÜ Saarte Koostöökogu (LEADER)

4. Üldine infrastruktuur ja transport

Ruhnus oli ajalooliselt pikliku kujuga sumbküla saare keskosas, kus taluõued asetsesid lähestikku ja majade vahel kulgesid käänulised teed. 1972. aastal hävitati suurem osa vanadest taluhoonetest, mistõttu kaotas küla oma ajaloolise ilme. Nõukogude ajal ehitati mitu ühiskondlikku hoonet (elektrijaam, kolhoosikontor, rahvamaja) ja ühepereelamuid, samuti külast Ringsu sadamasse viiv tee. Külas on kool, 2 kauplust, postkontor, muuseum, raamatukogu, rahvamaja.

4.1. Elekter

Saarel on oma autonoomne elektrijaam, mis katab kohalikud vajadused. Elektrijaam toimib kombineeritult diiselküttega ning päikese- ja tuuleenergia. 2018. aastal rajati Enfit Greeni poolt terviklik taastuvenergia lahendus, väljundvõimsusega 160 kilovatti, mis on piisav kogu saare elektrivajaduse katmiseks. Ruhnu päikeseelektrijaam koosneb 600-st päikesepaneelist ning selle võimsuseks on 150 kilovatti. Lisaks päikesepaneelidele on energilahenduse osaks elektrituulik, akud ning automaatikaseadmed, mis võimaldavad süsteemi kaugjuhtimist. Päikeseelektrijaam asub Ruhnu lennuvälja läheduses.

4.2. Kütusehoidla

Saarel on valla hallatav väikesemahuline kütusehoidla. Kütus tuuakse saarele liinilaevaga Kuressaarest. Peamised tarbijad on saare elanikud ning suveruhnlased.

4.3. Vesi, kanalisatsioon

Saarel on väljaehitatud kogu saart hõlmav kanalisatsiooni- ja veetrasside võrk, mis teenindab suures osas elanikke ja avalikke asutusi. Tsentraalne vesi on saare elanikest enamusel. Kolmel majapidamisel see puudub. Teenust osutab valla osalusega AS Kuressaare Veevärk.

4.4. Teed

Saare teedevõrk koosneb peamiselt kruusakattega teedest, millest 4 km on tolmuvaba kattega riigiteid, avalikke teid on 21,27 km. Avalike teede korrashoiu eest vastutab vald, riigiteid haldab Eesti Teed läbi kohaliku lepingulise teehoidaja. Teede olukord on saarel rahuldav. Erateede omanikega on vallal sõlmitud lepingud teede avalikuks kasutamiseks.

4.5. Sideteenused

Saarel pakuvad mobiilside teenust kõik operaatorid läbi saare idaosas asuva GSM masti 4G andmeside kaudu.

4.6. Maakasutus

Ruhnu maakasutust reguleerib Ruhnu valla üldplaneering, mille alusel on terve saar hajaasustuspiirkond¹.

Valla üldpindala on 1190 ha / 11,9 km² ja maakasutuse kõlvikuline jaotus on järgmine:

Haritav maa	90 ha
Rohumaa	190 ha
Metsamaa	670 ha
Õuema	30 ha
Muu maa	210 ha

Maakasutusest 63 % on eraomandis, 3 % munitsipaalomandis ja 34 % riigi maa².

¹ Ruhnu valla Üldplaneering

² Ruhnu jäätmekava

Suurem osa maast (60%) on tagastatud Rootsi päritolu õigusjärgsetele omanikele, 7% on Eesti kodanike valduses (2003. aasta andmed). Ülejäänud on riigi ja koguduse käes.

Suur on rootslastest omanike osakaal. Suhtlust ruhnurootslastega raskendab vähene keeleoskus, keerukad pärandamisprotsessid ning omanike kaugus Ruhnust.

4.7. Kinnisvara ja elamispinnad

Saare kinnistutest üle 60% on tagastatud endistele ruhnlastele. Kuna pärimisprotsessid on keerulised, siis on paljud kinnistud jäänud hooldamata ning vallal on keeruline nendega midagi ette võtta.

Majapidamisi on saarel kokku 54, neist 5 on Ruhnu valla omandis, mille korrashoidu ja kasutamist korraldab vald. Kogu valla käsutuses olev elamufond on täna kasutuses. Kavas on ehitada kaks elamut, et lahendada eelkõige vajalike spetsialistide majutusprobleeme.

4.8. Jäätmemajandus, keskkonnahoid ja roheline energia Ruhnus

Arvestuslikult on Ruhnu elanike olmejäätmete aastatoodang kokku 5 tonni, koos sadama ja turistide poolt tekitatud jäätmetega 10 tonni. Surve saare keskkonnale on kasvav tänu turismimajanduse suunas tehtud parendustele – Ringsu sadam mahutab tänu laiendusele kaks korda rohkem jahte ja muid aluseid; saar on populaarne väljasõidukoht lätlastele (jahtlaev Palsa); regulaarne laevaühendus tagab enam-vähem püsiva turistide külastatavuse; toimiv väike lennuväli tagab sobivate ilmastikuolude puhul liinilendude ja eralendude toimumise.

Riiklikult olulise tähtsusega on enamust Ruhnu saarest hõlmava kaitseala (Natura 2000 ala) säästmine inimtegevuse mõjust ning muinsuskaitse alla oleva Ruhnu küla heakord.³

4.9. Transport

Ruhnu saare eripära tuleneb eelkõige tema asukohast Liivi lahes, asudes kaugel mandrist ja teistest saartest. Saare lõunaosas paikneb Ringsu sadam ja

³ Ruhnu jäätmekava

selle vahetus naabruses ka lennuväli. Kuni 2005. aastani oli Ruhnu saare liikluskorraldus üles ehitatud peamiselt aastaringsele lennuliiklusele, mida suvekuudel toetas laev mõne reisiga kuus. Viimastel aastatel teenindab talveperioodil (1. oktoobrist 30. aprillini) liine lennuk ja suveperioodil (1. maist 31. oktoobrini) laev. 2015 aastal soetas vald saarele uue 9 kohalise väikebussi, mis pakub reisijateveo teenust nii elanikele kui ka saare külalistele.

a) **Meretransport**

Regulaarne laevaühendus mandriga on Ruhnul toimunud erineva regulaarsusega alates 2006. aastast. 2005–2008 sõitis Ruhnu ja mandri vahel reisilaev Aegna, seejärel eri aegadel mootorlaevad Arabella ja Lili ning parvlaev Amalie. Aastast 2012 sõidab Ruhnust Roomassaarde, Pärnusse ja Munalaidu katamaraan Runö.

2018. aastal tuli Ruhnu Runöga 2612 inimest, tšarterreisidega 666 inimest ja erakasutuses olevate veesõidukitega turistide oli 2998. Runö reisijate hulgas oli kohalikke elanikke ca 20%. Kokku külastas meretransporti kasutades Ruhnut 2018. aastal 6276 inimest.

Tabel 4. Laevaliinide marsruudid Ruhnu saarele

Marsruut	Vahemaa	Sõiduaeg erinevatel alustel Runö sõiduaeg	Läbitavad mereosad
Pärnu-Ringsu	102 km	3-6,5 h 3 h 10 min	Pärnu jõe kanal, Pärnu laht, Liivi laht
Munalaid-Ringsu	76 km	2-5,5 h 2 h 45 min	Kihnu väin, Liivi laht
Roomassaare-Ringsu	70 km	2-5,5 h 2 h 10 min	Roomassaare kanal, Liivi laht

b) **Õhutransport** - 2006. aastast teenindab liine Saksa lennuettevõtte Luftverkehr Friesland Harle 8-kohalisel lennukil Britten-Norman Bn2 Islander. Aastast 2019 teenindab lennuliine OÜ Diamond Sky lennukiga Britten-Norman Bn2 Islander.

Aastas on lennureisijaid keskmiselt 1350.

2018. aasta andmed?

Tabel 5. Lennuliinide marsruudid Ruhnu saarele

Marsuut	Vahemaa	Sõiduaeg
Pärnu- Ruhnu	96	33min
Kuessaare- Ruhnu	70	23 min

5. Majanduslikud olud, ettevõtlus ja töökohad

Ruhnu vallas on peamiseks tegevusalaks turismimajandus ning saarel on 9 majutusasutust. Aastast 2007 tegeletakse Ruhnu saarel taas kutselise kalapüügiga ning saarel on kolm kutselist kalurit. Lisaks kalapüügile taastati 2014. aastal saartel sh Ruhnus õigus pidada hülgejahti.

Saarel tegeletakse loomakasvatusega, Ruhnus on ligi 60 Eesti maakarja tõugu veist, kes hooldavad saare läänepoolset rannaniitu ning ca 100 lammast. Koduloomadest peetakse veel kanu ning mesilasi. Juur- ja köögivilja kasvatatakse peamiselt oma tarbeks ja kooli varustamiseks.

Tabel 6. Statistilise profiili majandusüksuste ja ettevõtte arv Ruhnus 2009-2014 lõikes.

Allikas Stat.ee.

	Maj. üksuste arv	FIE	OÜ	MTÜ
2009	15	5	3	4
2010	17	6	3	5
2011	18	6	2	7
2012	19	7	3	6
2013	20	8	3	6
2014	20	7	4	6
2015	20	8	4	7
2016	20	8	4	8
2017	20	8	4	8
2018	20	8	4	8

Ruhnus moodustavad suurema osakaalu FIE-d, 2014. aastal on FIE-de osakaal majandüksustest 40%, mis annab tõestust pigem sellest, et saare elanik on sunnitud endale sobiva töökoha ise looma. Saarel on tunnetatav osakaal ka

MTÜ-del (8). Enamasti on tegemist valdkondlikule ja/või kogukondlikule arengule suunatud ühendustega.

Kokkuvõtvalt saab öelda, et Ruhnu saarel tegutses 2017. aastal 19 ettevõtet, millest põllu- ja metsamajanduse ning kalapüügiga tegelevaid ettevõtteid on 6, veise- ja lambakasvatuse ning loomasöötade varumisega on seotud 3 majandusüksust, millest üks on MTÜ, majutuse ja turismiga seotud ettevõtteid on 9, toitlustamisega tegelevaid ettevõtteid on 2, ehitusettevõtteid on 1.

Saarel on 2 kauplust ja Eesti Posti Ruhnu frantsiisikontor.

5.1. Metsa majandamine

Enamus metsamassiive on riigimetsamaad ja neid haldab Saaremaa metskonna Kuressaare metskond. Ruhnu hoiuala pindala on 848,7 ha. (71,32 % saare pindalast), mis algab küla piiridest ja ümbritseb seda.

Eravaldues olevate metsaalade majandamine on kohatine. RMK ei tegele Ruhnu saarel aktiivselt metsa hooldamisega. Kohalik elanik saab RMK metsast tarbepuitu Keskkonnaameti heakskiidul ühe langi pealt. RMK metsateed vajavad trassiraiet tuleohutuse seisukohast lähtudes suuremate päästemasinatega liikumiseks. Vajadus on rajada koostöös RMK-ga avalik telkimisala.

6. Puhkemajandus ja turism

Saareline eraldatus ning kultuuriline eripära (ruhnurootslaste ajalugu) on soodustanud senisest enam Ruhnus just turismimajanduse arengut. Viimastel aastatel on saare turism kerkimas tõusvas joones. Saare külastajad on peamiselt eestlased, järjest enam käib saarel lätlaste jahtlaev Palsa ühepäevastel turismireisidel.

[Ruhnu saarel](#) on 8 majutusasutust, mis paiknevad saare keskel olevas ainsas [külas](#). Limo rannas asub lisaks rendisaun, mis pakub samuti majutusteenust (vt tabel 6).

Tabel 7. Ruhnu saare majutusasutused 2019 Allikas Ruhnu valla koduleht

Ettevõtte nimetus	Asukoht	Teenused	Kohtade arv
OÜ Liise Talu Ruhnu Saarel	Kase talu, Ruhnu küla	Majutus, toitlustus, kauplus, saun, pesupesemine	43

	Liise talu, Ruhnu küla		
Limo saun	Limo rand	majutus ja saun	10
Buldersi turismitalu	Buldersi talu, Ruhnu küla	Majutus, toitlustus, telkimine, saun, jalgrattalaenuetus, ekskursioonid, talumuuseum, kalapüük, transport	27
Lääne-Bullersi turismitalu	Bullers-Gita talu, Ruhnu küla	Majutus	5
Tiigi turismitalu	Tiigi talu, Ruhnu küla	Telkimine, majutus, saun, toitlustus	23
Ruhnu Puhkemaja	Brus talu, Ruhnu küla	Majutus	6
Kardoni talu	Kardoni talu, Ruhnu küla	Majutus	4
Ruhnu puhkemaja Nybon	Nybon talu, Ruhnu küla	Majutus, ratta rent, toitlustus	8
Puhkemajad Ruhnu saarel	Antsu talu, Ruhnu küla	Majutus	10

6.1. Ekskursioonid ja tellimusreisid

Ruhnu saare turismikorraldus ei ole täna ruhnlaste enda käes, st puudub ühtne turismikorraldaja, kes koordineerib ühtset turismipoliitikat (sh ekskursioonide ja tellimusreiside korraldust).

7. Haridus, kultuur ja kodanikualgatus

Ruhnus on asunud kool alates 1852.aastast. Praegu koolimajana kasutusel olev koguduse kirikla ehitati 1875. aastal, mis andis rannarootslaste kogukonna koolina kuni 1944. aastani haridust rootsi ja ruhnu keeles. Kool on sõjajärgsel perioodil toiminud muutuste tuules, olles 3- 4-, 6- ja 7- klassiline ning on olnud isegi õpilaste puudumise tõttu ühe õppeaasta suletud.

1987.a muudeti 3- klassiline algkool 8- klassiliseks ja 1988.a 9- klassiliseks. Ruhnu Põhikooli nime kannab kool 1. septembrist 1990. Ruhnu saarel on koolil

väga oluline roll, andes nii kooliharidust kui olles ühtlasi saare süda. Koolis õpetab 7 õpetajat ning kool tegutseb liitklasside põhimõttel.

Tabel 8. Õpilaste arv Ruhnu koolis aastatel 2015 - 2019

õ/a	1.kl	2. kl	3. kl	4. kl	5. kl	6. kl	7. kl	8.kl	9. kl	KOKK U
2015 /16	1	3	1	1	2	0	0	2	1	11
2016 /17	0	1	3	1	1	2	0	0	2	10
2017 /18	0	0	1	3	1	1	2	0	0	8
2018 /19	1	0	0	1	3	1	1	2	0	9
2019 /20	0	1	0	0	1	3	1	1	2	9

Noorsootöö

Ruhnust lahkunud gümnaasiumiealised noored käivad saarel peamiselt koolivaheaegadel. Organiseeruvad ise, korraldavad suviseid üritusi ja kasutavad spordiplatse. Töötavad käsitööringid.

Sport

Kooli juures paikneb väljak, kus saab mängida nii jalg- kui võrkpalli. Saare looduse eripära võimaldab kevadsuvisel perioodil osaleda tervisespordialadel nagu kepikõnd, jooksmine, ujumine jne. Saarel on täna võimalik harrastada vaid väljas tehtavaid spordialasid, kuna hetkel puuduvad sisetevgevusteks ruumid.

Rahvamaja

Ruhnu Rahvamaja on ehitatud elanike endi initsiatiivil saarerahva kooskäimise kohaks. Ruumide remondi käigus on parendatud köögi tingimusi, II korrusele ehitati duširuum. Lammutati vana kuur ja ehitati majandushoone koos kahe WC-ga.

Rahvamaja pakub võimalusi vaba aja sisustamiseks, seltsi- huvitegevuseks. Ruhnu Vallavalitsus on kehtestanud rahvamaja tasuliste teenuste hinnakirja,

mis võimaldab tegevuskulude katteks teenida omatulu. Rahvamaja korraldab erinevaid üritusi, koos tähistatakse tähtpäevi jne.

Rahvamaja juhataja kohustuste hulka kuulub ka raamatukogu hoones asuva käsitöötoa töö korraldamine. Suurenenud on noortetöö osakaal rahvamaja töös. Lapsed kasutavad maja peale kooli oma huvialadega tegelemiseks. Keskmiselt kord kuus toimuvad kogu saarerahva ühisüritused.

Lisaks ilmestavad Ruhnu kultuurielu sportliku loomuga Kihnu - Ruhnu mängud ning 2015. aasta augustis esmakordselt toimunud eraalgatuslik kultuurifestival RuhnuRahu, millest on kujunenud iga-aastane suvise hooajalõpu kultuurisündmus.

Raamatukogu

Raamatukogust saab lisaks kirjandusele tasuta laenutada. Raamatukoguga samas majas asub avalik internetipunkt. Lisaks saab kasutada WiFi't⁴.

Muuseum

Ruhnu Muuseum asutati 1990. aastal, praegune püsiekspositsioon avati 1998. Ekspositsiooni moodustavad umbes kolmsada ruhnlastele kuulunud töö- ja tarbeeset ning kaheteistkümmel stendil fotod ja tekstid saare ajaloo ja looduse kohta. Taastamisel on ajalooline [Korsi talu](#), mis on Eestis ainulaadne oma vundamendita pikihoone ja küürkatuse poolest⁵. Muuseumi külastab aastas keskmiselt 1500 külastajat.

MTÜ Ruhnu KultuuriAit

Ruhnu KultuuriAit tegutseb pikaajalise rendilepingu alusel Ruhnu vallale kuuluval Randoja kinnistul. Sadama läheduses asuval maatükil on hetkel kaks hoonet. Randoja kinnistul asuv ait on ajutiselt kasutusele võetud käsitööateljena, kus kootakse kangast ja tegeletakse käsitööga, eksponeeritakse ja tutvustatakse ruhnu rahvarõivaid, korraldatakse õpitubasid ja näituseid ning müüakse käsitöönameeneid. Merepäästejaama hoone on kasutusele võetud näituse-, kontserdi- ja teatrisaalina.

Merepäästejaama hoone on renoveeritud, kasutusele võetud näituse-, kontserdi-, teatrisaali ja muude ürituste toimumise paigana.

Planeeritavas keskuses tegeletakse külaelu edendamise, kohalike traditsioonide loomise ja hoidmisega ning kultuuriürituste korraldamisega.

⁴ Ruhnu valla koduleht

⁵ Ruhnu Muuseumi koduleht

Keskuses asuvad loomeinimeste ateljeepinnad, mida saavad kasutada kohalikud ja välismaa kunstnikud, kirjanikud, muusikud jne. segamatuks loometöökaks ka turismihoovajavalisel ajal. Tegevuste suunamiseks on koostatud arengudokument.

MTÜ Ruhnu Kultuuriruum

Ühendab ligi paarküümend saare elanikku. Projektide toel on soetatud puidutöömashinad

pakkumaks tegevust kohalikele elanikele. Korraldatud on mitmeid kultuuriüritusi. Kavas

on koostöös vallavalitsusega koondada tootmine ühtsesse tööstuskompleksi, anda välja trükiseid. Korraldatakse käsitöö- ja kunstikursuseid.

Kodanikuühendused

Saare elanikud on tänu saarelisele omapärale kokkuhoidev kogukond. Saare elu-oluga on tihedasti seotud ka väljaspool saart elavad nn mandri- ja suveruhnlased, kes aitavad oma nõu ja jõuga kaasa saare elukorraldusele. Ruhnu vallal on olemas ka kontakte põlisruhnlaste järeltulijatega, kellest enamus elavad Rootsi Kuningriigis. Saarel tegutsevad mitmed mittetulundusühingud, millede tegutsemiseesmärkideks on saare kogukondliku elu korraldamine ja sellele kaasaaitamine.

Ruhnus tegutsevad järgmised mittetulundusühingud:

- MTÜ Ruhnu Jahtklubi (7-8 liiget) - põhitegevuseks on merelise kultuuri edendamine, võimalus tuua juurde uusi tegevusi sh õppusi jm.
- MTÜ Ruhnu Kultuuriait (4 liiget)
- MTÜ Ruhnu Kultuuriruum
- Kaitseliidu Saaremaa maleva Ruhnu rühm (8 liiget)
- MTÜ Saaremaa Merepääste Selts Ruhnu SAR (8 liiget)
- EELK Ruhnu Püha Magdaleena kogudus (22 liiget)
- MTÜ Ruhnu Rannaniit
- MTÜ Ruhnu Vabatahtlik Päästeselts

8. Avalik kord ja turvalisus

Saareline eripära ning kaugus mandrist ja teistest saartest paneb saare turvalisusele rohkem nõudeid, eriti mis puudutab pääste- ja meditsiiniteenuseid.

Erakorraline meditsiin

Saarel on abi osutamiseks nii väljaõppinud inimesed kui Põhja-Eesti Regionaalhaigla (PERH) juhendamisel Erakorralise Abi Brigaad, pakkudes vajadusel esmaabi videosilla kaudu. Kiirabi brigadide kasutuses on 2 kiirabiautot.

Erakorralistel juhtudel saabub reanimobiilibrigaad saarele helikopteriga Tallinnast. Kannatanuid on võimalik saarelt evakueerida Saaremaa Vabatahtliku Merepäästeseltsi Ruhnu SAR kaatriga ja PPA kaatriga Kuressaarest. Vallamajas on olemas PERH tuba, mis vajab laiendamist.

Korraldus

Kuritegevuse tase on ülimadal. Hea on koostöö Politsei- ja Piirivalveameti Lääne Prefektuuri Kuressaare jaoskonnaga, kes külastavad regulaarselt saart ja nõustavad vajadusel elanikke.

Pääste

Merepääste päästevahendiks on MTÜ Saaremaa Vabatahtliku Merepäästeseltsi, Ruhnu Vallavalitsuse ja Väikesaarte Programmiga koostöös ja rahastamisel ehitatud Ruhnu SAR kaasaegne kaater. Saarel on üks kutseline päästja, keda toetavad vastava väljaõppe saanud vabatahtlikud. Kutselisel päästjal on kasutada kaks kaasaegset tuletõrjemasinat ja vabatahtlikel lisaks üks paakauto. Regulaarselt toimuvad päästeharjutused.

9. Sotsiaalne kaitse, tervishoid ja avalikud teenused

Arengukava koostamise ajal on valla sotsiaaltöötaja vaatluse all 4 inimest, kes vajavad aeg-ajalt kõrvalist abi. Peamised on söögi koju viimine ja väiksemad hooldustööd. Tulevikus kasvab hooldust vajavate inimeste hulk, kuna saare elanikkond on vananev ning pensionäride arv on suurenenud. Toimetulekutoetust saavaid elanikke saarel ei ole. Samuti ei osutata saarel erihooldusteenust erivajadustega inimestele, kuna neid aastaringselt saarel ei ela.

Vald maksab järgmisi toetusi:

- Eelkooliealistele lastele lastehoiutoetus 64 € kuus .
- Gümnaasiumites õppivate Ruhnu õpilaste koolitoetus.
- Kõrgkooli statsionaarses õppes õppivate tudengite õpitoetus 40 € kuus.
- Sünnitoetus 320 €
- Matusetoetus 250 €
- Kolimistoetus neile, kes tulevad valla heaks tööle nn õpetaja 60 €

Avalike teenuste korraldamise eest vastutab omavalitsus. Vallamaja asub hea ligipääsuga kohas, kuid selle ruumid ei ole efektiivses kasutuses. Valminud on vallamaja/spordihoone eskiisprojekt, kus on ühendatud otsaseina kaudu vallamaja ja spordihoone, mis annab kompleksile maksimaalse kasutuse. Eskiisprojekti kohaselt on hoonesse lisaks vallamaja funktsioonile kavandatud kaugtöö kabinetid ning PERH-i töötajatele elu- ja olmeruumid.

10. Arengukava täitmine 2017-2019

Olulisemad tulemused, mis saavutati 2017-2019 arengukava täitmisel:

- Rahvamaja abihoone ehitus koos kahe WC-ga
- Rahvamaja ühendamine kanalisatsiooniga
- Rahvamaja II korrusele duširuumi ehitus
- Raamatukogu tagatiiva remont ja käsitöötoa loomine
- Raamatukogu ühendamine kanalisatsiooniga ja WC ehitus
- Fondide toel on korraldatud mitmeid kultuuriüritusi (RuhnuRahu festivalid, Ruhnu-Kihnu mängud, käsitöökursused jne.)
- On osaletud turismimesseidel Riias ja Tallinnas
- Soetati kütuse konteinertankla
- Restaureeriti ja kaasajastati Ruhnu põhikooli hoone
- Kolmele majapidamisele rajati vee-kanalisatsiooni süsteemid
- Uuendati ja kaasajastati diiselelektrijaama seadmeid, rajati uued kütusemahutid
- Renoveeriti päästekuur

- Korrastati Ruhnu tuletorn
- Renoveeriti pastoraadi ait

11. SWOT analüüs

Käesolevas peatükis kasutatud SWOT metoodika võtab vaatluse alla Ruhnu valla tugevused ja nõrkused ning kajastab peamisi väliseid võimalusi ja ohte. Sisemiste tugevuste ja väliste võimaluste analüüsist tulenevad strateegia peaeesmärgid.

11.1 Tugevused

INIMESED

- Aktiivsed ja tegutsemisvalmis elanikud, kes soovivad panustada Ruhnu arengusse. Vallas tegutseb mitu mittetulundusühingut ja vabatahtlikud päästeseltsid.
- Vallas on väljakujunenud ettevõtlusalad.
- Tugev „suveruhnlaste“ kogukond nii Eestis kui Rootsis.
- Tugev ruhnlaste järeltulijate kogukond Rootsis.
- Inimestel on olemas vajalikud teadmised ja oskused toimetulekuks saarelise eluga.

ELUKESKKOND

- Internetivõrkude leviala ulatub saarele.
- Korras kanalisatsioon ja tsentraalvee võrgustik
- Küla läbiv maantee on kõva kattega
- Vallal on olemas pooleliolevad objektid, kus on võimalik luua tingimused ettevõtluse arendamiseks.
- Eraldi vallaks olemine võimaldab probleemidele operatiivselt läheneda.
- Toimiv kaasaegne sadam.
- Toimiv lennuväli.

ETTEVÕTLUS/ TEENUSED

- Saare võimalusi arvestav ettevõtlus: kauplused, turismitalud, toitlustus, kalurid, põllumajandus, metsandus jne.
- Toimib Ruhnu oma OTT st köögivili, liha jm OTSE TOOTJALT TARBIJALE.
- Riigi poolt loodud töökohad.
- Toimivad kogukonnateenused: transport, pesumaja, prügivedu, heakord.

TRANSPORT

- Regulaarne transpordiühendus mandriga.
- Vastavalt hooajale korraldatud laeva- ja lennuliiklus.
- KOV poolt korraldatud küla ja sadama/ lennujaama vaheline transport.

LOODUS

- Inimeste kõrge teadlikkus puhtast loodusest.
- Haruldased linnu-, putuka- ja taimeliigid.
- Ainulaadsed lited, rannaniidud, looduskooslused.
- Soodne kliima (pikk sügis, mis võimaldab pikendada turismihooaega).
- Piisavalt kala ja loodusande.
- Mineraalvee leiuala.
- Tarbepuit tuleb oma saarelt.

TURVALISUS

- Saarel on olemas sõltumatu elektrienergia
- Kuritegevus puudub.
- Olemas on erakorralise esmaabi brigaad koos varustusega.
- Olemas on Päästeameti depoo koos esmase varustusega.
- Olemas on vabatahtlik merepääste rühm ja kaasaegne päästekaater ning varustus.
- Tegutseb Kaitseliidu rühm.
- Tuntav on omaalgatuslik naabrivalve.
- Turvaline liikluskorraldus, kuna saarel on vähe autosid.

HARIDUS/ KULTUUR

- Väljakujunenud traditsioonilised sündmused (suvelaot, regatt, küla talgud, lipupüha, RuhnuRahu festival jne).
- Olemas on tegutsev rahvamaja ja raamatukogu.

- Lapsed saavad kaasaegses ja hubases kodukoha koolis alg- ja põhihariduse.
- Tegutsevad kodanikuühendused saare hüvanguks.
- Olemas on pärandkultuuri tutvustav Korsi talumuuseumi kompleks (ruhnurootsi pärand).
- Kultuuriväärtuslikud objektid (tegutseva kogudusega uus ja vana Ruhnu kirik, Ruhnu tuletorn jm.).

11.2 Nõrkused

- Väike elanike arv.
- Vähene oma saare identiteedi väärtustamine.
- Eestvedajate vähesed oskused kaasata erinevaid huvigruppe.
- Vähene atraktiivsus võimalike uute elanike jaoks.
- Puuduvad elukohad ja kaasaegsed elutingimused kogukonnale oluliste töötajate tarbeks.
- Kõrge lisandväärtusega töökohtade puudus.
- Noorte perede, laste ja õpilaste arvu vähesus
- Noored lahkuvad saarelt ja ei näe motivatsiooni tagasi tulla.
- Saarel ei ole ettevõtluse arendamiseks piisavalt väljaehitatud hooneid.
- Saare eraldatuse tõttu asub ettevõtjate jaoks turg kaugel ja transport ei ole piisavalt usaldusväärne.
- Metsamajandamine pole süsteemne, puudub selge nägemus.
- Turism on domineeriv majandusharu, mistõttu majandusharu ebaõnnest tingitud kahjulik mõju avaldab mõju kogu valla toimetulekule.
- Päästevõimekus on liigselt ühe tegija keskne (kui inimene saarelt ära pole asendajat).
- Spordi harrastamiseks puuduvad siseruumid.

11.3 Võimalused

- Valla loodusvarade ning põllumajanduse, metsanduse, kalanduse ja jahinduse saaduste kohapealne väärimine ja töötlemine, mis arendaks kohapealset ettevõtlust ning säilitaks ja looks valda uusi töökohti.
- Luua kindlad koostöösuhted Eesti ja Läti turismimajandusorganisatsioonide ja -ettevõtetega.
- Luua võimalused aktiivseks puhkuse veetmiseks.

- Kaasata Ruhnu - Rootsi kogukonda senisest enam saare arendustegevustesse.
- Luua koostöövõimalused teiste külakoolidega – õpilasvahetus, ühised tunnid, ekskursioonid.
- Luua koostöösidemed Eesti ülikoolidega – saar kui õppeasutuste praktikabaas.
- Mandriruhnlaste oskuste ja initsiatiivi kasutamine. Valla mittepüsielanikes peituv potentsiaal valla arendamiseks ja elukeskkonna parandamiseks on vähe kasutatud. Toetada tekkivaid initsiatiive.
- Seotum ja tulemusrikkam osalemine väikesaarte koostöös ja oma hääle võimekam esindamine läbi kõneisikute.
- Tihe koostöösuhe teiste omavalitsuste ja riigiasutustega.
- Saare pärandkultuuri võimaluste kasutamine ja sidustamine kohaliku elulaadiga.
- Rahvusvahelise koostöö arendamine (sõprusvald).
- Luua võimalus Lätist laevaliini avamiseks suvisel hooajal.
- Euroopa Liidu toetusfondide ja Eesti projektitoetuste kasutamine saare elu korraldamiseks.
- Uutele tulijatele värava avamine, sealhulgas esmase elukoha pakkumine valla poolt.
- Suurem kinnistuomanike kaasamine Ruhnu arendustegevusse läbi kontaktide loomise ja hoidmise.
-

11.4 Ohud

- Valla elanikkonna vähenemine ja vananemine.
- Riigi poliitika kujundamisel saarelise eripäraga mitte arvestamine.

12. RUHNU VISIOON aastal 2030

RUHNU on arendatud kaasaegse elukeskkonnaga saar, kus elab rõõmus, hooliv ja ettevõtlik kogukond, hoides ja edasi kandes ainulaadset kultuuripärandit. Elukeskkond on inim- ja peresõbralik. Lapsed saavad hea hariduse, vanematel on võimalus töötada nii

kohapeal kui ka kaugemal. Esmavajalikud teenused on elanikele lihtsalt ja hästi kättesaadavad.

Saare arendamisel on silmas peetud järgmisi põhimõtteid:

- Ruhnu on ühiste eesmärkide nimel tegutsev turvaline ja hooliv kogukond;
- Ruhnus on hea töötada;
- Saar on puhta loodusega turvaline elupaik;
- Saarele on lihtne saada, toimub aastaringne tõrgeteta transport;
- Ruhnus on muretu lapsi kasvatada;
- Tasakaalustatud ja arukas kogukonnavajadusi arvestav ja keskkonnasäästlik majandamine.

13. Strateegilised eesmärgid - Ruhnu arengukava

13.1. Elanikkond

- Ruhnus elab aastaringselt vähemalt 70 inimest.
- On tekkinud Ruhnust pärit inimeste (mandriruhnlased, rootsi ruhnlased jne) kogukonnatunnetus, võetakse aktiivselt osa Ruhnu elu arendamisest.
- Vallas osutatakse valla elanikele kättesaadavaid sotsiaalteenuseid paindlikult ja kättesaadavalt.
- Vald toetab noori peresid ja eakaid elanikke.

13.2. Haridus (seos kooli arengukavaga)

- Igale lapsele on tagatud heatasemeline alus- ja põhiharidus.
- Õpetajate osalevad regulaarselt täiendkoolitustel.
- Leitud on võimalused kvalifitseeritud osalise koormusega õpetajate toomiseks saarele.
- Saare elanikud osalevad aktiivselt elukestvas õppes.
- On loodud võimalused tegelda HEV õpilastega.
- Arendatud on võimalused huvihariduseks.

13.3. Vaimne kultuuripärand, kultuur, sport ja vaba aeg

- Kohalik pärandkultuur on säilinud ja arenev.
- Spordi-, huvi- ja kultuuritegevus on väärtustatud ning selleks on loodud kohapealsed head tingimused.
- Loodud on võimalused aastaringseks sporditegevuseks siseruumides.

- Rajatud on spordiplatsid.
- Valla kultuuri- ja haridusasutuste ning mittetulundusühenduste vahel toimub tihe koostöö. Vald toetab kultuurikandjaid.
- Vallas toimuvad nii ühekordsed kui ka pikaajalised, kohapealsed ja valla piire ületavad kultuuri-, spordi- ja vaba aja veetmise sündmused.
- Muuseum on renoveeritud ja loodud on Ruhnu püsiekspositsioon. Luuakse igal aastal vahetuvaid temaatilisi ekspositsioone.
- Korraldatakse iga-aastaseid õpitubasid, seminare, kontserte ja näitusi.
- Rahvamaja pakub kogukonnale vajalikke teenused, sealhulgas noortetuba ja käsitöötuba.
- Raamatukogu on nn väike- ja elitaarvormide toimumisruum.

13.4. Aktiivne kogukond ja kodanikualgatus

- Saarel tegutsevad aktiivsed kodanikuühendused.
- Noortekeskus kujundab järelkasvu.

13.5. Valitsemine

- Valla valitsemine on avatud ja vastab kogukonna ootustele.
- Ruhnu saar on iseseisev omavalitsus.
- Ruhnus on saarelist eripära arvestav kestlik ja kaasaegne elukeskkond.
- Omavalitsus pakub elanike vajadustest lähtuvalt avalikke teenuseid.

13.6. Transport

- Transpordiühendus vastab saare elanike vajadustele.
- Käivitatud on aastaringne laeva- ja lennuühendus mandriga.
- Lennujaam ja sadam on korrastatud ja vastab kehtestatud normidele.

13.7. Looduskeskkond

- Loodusväärtused on paremini kaitstud ja eksponeeritud.
- Märgistatud on erinevate distantsidega saare matkarajad.
- Loodud on võimalused aktiivseks puhkamiseks.

13.8. Jäätmemajandus, vesi- ja kanalisatsioon

- Jäätmekorralduskava vastab kaasaja tingimustele.
- Kanalisatsiooni ja veetrassidega on ühendatud/varustatud kõik saare majapidamised.

13.9. Turvalisus (politsei, pääste, tervishoid)

- On olemas korralikult mehitatud ja kaasaegse varustusega merepäästeüksus.

- On projekteeritud uus päästedepoo hoone (päästeautod, merepäästekaater, kiirabiautod)

13.10. Elamumajandus

- On loodud võimalused pakkuda saarel elamispinda uutele elanikele.

13.11. Teed

- Valla teed on korrastatud ja pideval hooldamisel.

13.12. Elekter/ side sh taastuenergia kasutamine

- Olemasolev elektri jaam on keskkonnasäästlik ja vastab saare elektritarbimise vajadusele.
- Tuule ja päikeseenergia kui alternatiivne elektritootmise ressurss on kasutusele võetud

13.13. Ettevõtlus

- Ruhnu toimib jätkusuutlik ettevõtlus
- Vald toetab ettevõtlussektorit erinevates koostöövormides.
- Ruhnu turismimajandus põhineb koostööl ja on korraldatud vastavalt turismikorralduskavale Kohaliku toidu parem ärakasutamine „Ruhnu maitseed“ - Rootsi traditsioonidega köök kasutusse.
- Kauplustes on kohalik köögivilj, kala-, liha- ja piimatooted. Loodud on võimalused kohaliku toidutooraine töötlemiseks ja pakendamiseks. Koostöös riigiga vaadata üle tingimused, mis reguleerivad toiduainete töötlemist eritingimustega piirkondades. Tagatud on võimalus toiduaineid väärindada ja müüa.
- Rajatud on kasvuhooned hooajalise tooraine kasvatamiseks.
- Rajatud on kaasaegne puidu töötlemise võimalus.
- Loodud on tingimused väikeettevõtetele - tööruumid ja taristu.
- Loodud on tingimused kaugtöö tegemiseks.

14. Arengukava elluviimine, jälgimine, muudatuste tegemine

Arengukava lahutamatuks osaks on valla eelarvestrateegia. Vastavalt EV Kohaliku Omavalitsuse Korralduse seadusele on omavalitsusel kohustus iga

aasta 1. oktoobriks teostada arengukava ülevaatamine ja/või täienduste tegemine.

15. Ruhnu arenguga seotud muud dokumendid

Ruhnu valla üldplaneering.

Ruhnu valla üldplaneeringu lahendus on konservatiivne ning keskendub olemasolevate väärtuste (looduslikud, sotsiaal-kultuurilised, majanduslik potentsiaal) säilitamisele, kaitsele ning arendamisele. Saare keskkonnale olulisemad tänased ja võimalikud tuleviku negatiivsed keskkonnamõjud on ülemäärane ja halvasti korraldatud turism, maade vähene kasutamine põllumajanduses (põllumajandusliku, sh poolloodusliku maa võsastumine ning kaasnev kahju liigilisele mitmekesisusele ja maastiku esteetilisele väärtusele), jäätme- ja veemajanduse probleemid (tulenevalt paljuski turismi arendamisest), jääkreostus (kütusehoidla, endised sõjaväeobjektid) ning diiselelektril baseeruv energeetika. Probleemide absoluutsed suurused on madalad, kuna üldist inimsurvet Ruhnu looduskeskkonnale tuleb pidada tagasihoidlikuks.

Saare maakonna arengustrateegia 2019-2030

Saare maakonnaplaneeringu 2030+

Teemaplaneeringu asustust ja maakasutust suunavate keskkonnatingimuste alusel on Ruhnu saar potentsiaalse riikliku tähtsusega maastik.

Ruhnu saarele annavad väärtuse:

- Saarelisus
- Pärand rannarootsi kultuurist
- Hästi säilinud struktuuriga saare ainus (sumb)küla. Korsi talu on arvatavalt vanim taluhoone Eestis, pärineb 17. sajandist. Kultuurimälestisena on kaitse all Korsi talu, Hollingersi talu, Buldersi talu ja Duskase talu
- Maarja-Magdaleena kirik- vanim säilinud puitehitis Eestis
- Metsad, rannaniidud ja luited, mis moodustavad Ruhnu hoiuala
- Laulvate liivadega rannad (Limo)

- Tuletorn Haubjerre mäel, ehitatud 1877.a. Prantsusmaal Le Havre'is valmistatud detailidest.

Väärtuse püsimiseks vajalikud tegevused on püeiasustuse säilimine ja kasv arvestades samas küla ajaloolist struktuuri ning külastatavuse reguleerimine.

Saare LEADER strateegia eesmärgid 2020- 2025

Arvestades eeltoodut on SKK tegevuste sihtideks:

1. Piirkondliku ettevõtluse konkurentsivõime parandamine läbi kaasajastamise ja ühistegevuse.
2. Elujõulise kogukonna arendamise kaudu kogukondade elavdamine ja elukeskkonna parendamine.
3. Ühistegevuse ja koostöö kaudu piirkondliku identiteedi tugevdamine ja elukvaliteedi tõstmine.
 - Perioodi 2020-2025 arengustrateegiaga tahetakse saavutada järgmisi tulemusi:
 - suurendada ettevõtete konkurentsivõimet läbi spetsialiseerumise ja nutikate lahenduste rakendamise sh suurendada kõrge lisandväärtusega toodete ja teenuste osakaalu ettevõtjate müügitulus;
 - suurendada ettevõtjate vahelist ühistegevust laiematele turgudele suunatud turundustegevuste planeerimisel ja elluviimisel;
 - luua elujõuline kogukonnahoonete võrgustik, kus pakutakse kogukonnale vajalikke teenuseid ja tegevusi;
 - kaasata enam noori otsustamisprotsessidesse ning luua nendele vajalike oskuste ja teadmiste omandamise ning vaba aja veetmise võimalused;
 - korrastada avalikud objektid ning tagada turvalisuse kindlustamiseks kohapealne võimekus;
 - luua piirkonda toimivad koostöövõrgustikud ja muuta üldtuntuks piirkondlik tootemärk.

SIIA LISADA RANNAROOTSI ALADE ARENGUKAVA?

16. Investeeringud (tulenevalt arengukavast)

Investeeringud	Eelarve	Periood
Vajadused avaliku korra ja turvalisuse osas		
Kaasajastada tänavavalgustus		
PERH ruumide parendamine		
Merepääste kaatri paadikuur		
Tuletõrjedepoo laiendamine		
Vajadused ettevõtluskeskkonnas		
Ettevõtluse toetusmeetmega jätkamine		
Tootmishoonete koondamine tööstushoone kinnistule koos saeveskiga		
Huvitegevuste vajadused		
Välispordi harrastamiseks võrk- ja korvpalliväljakute ning tenniseplatsi rajamine		
Kultuuripärandi hoidmine		
Tuletorni hoonete renoveerimine		
Pääste- ja ennetustöö vajadused		
Tänavalgustuse korrastamine		
Elamumajanduse vajadused		
Munitsipaalelamute remont		
Kahe paarismajade ehitamine		
Vallamaja/spordihoone ehitus/remont		
Piiri elamu remont		

